

מסכת עבודה זרה דף נ"ו

למדנו במשנה, שלפי משנה ראשונה מותר לסייע לגוי לדרוך ענבים בגת, שאינו נחשב כנהנה מיין נסך כיון שאינו נעשה ליין נסך אלא עד שירד לבור. שואלת הגמרא, והרי שנינו במשנה, גמר מלאכה ביין לענין מעשר³⁰⁵ 'משיקפה' כלומר שהחרצנים יצופו על היין כשהוא נח בבור? אמר רבא, הדבר תלוי במחלוקת תנאים ששנינו, יין, משירד לבור. רבי עקיבא אומר, משיקפה.

הסתפקו חכמי הישיבה, האם רבי עקיבא סובר שאין נחשב לגמר מלאכה עד שיצופו הענבים בבור או בחבית של היין. ומביאה הגמרא ראייה מהמשנה ששנינו, גמר מלאכת יין משיקפה. ואף על פי שמה שבבור כבר נגמר מלאכתו שצפו בו הגרעינים, מכל מקום יכול לקלוט ממה שנותר בגת העליונה שכיון ולא ירד לא נגמרה מלאכתו, וכן יכול לקחת מן הצינור המקלח יין לבור, ושותה. הרי שבמשנה מבואר שגמר מלאכת היין היא בקיפוי של בור. שאם היה בחבית, מה חידשה המשנה שיכול לקחת מהגת, הרי גם מה שבבור לא נגמרה מלאכתו. וכן נשאר הגמרא למסקנה.

שואלת הגמרא, והרי רב זביד שנה בשם הברייתות מבית המדרש של רבי אושעיא, יין משירד לבור ויקפה. רבי עקיבא אומר משישלה בחביות? עונה הגמרא, שניתן להסביר גם את הברייתא הראשונה באופן זה, יין משירד לבור ויקפה. רבי עקיבא אומר, מזמן שמעלה ושולה מהבור לתת לתוך החביות. שואלת הגמרא, אם כן משמע שמשנתנו הסוברת שנהיה יין נסך מיד שיורד לבור עוד קודם לקפייתו ולציפת הגרעינים היא שיטה שלישית? עונה הגמרא, שאין זה שיטה שלישית כיון שביין נסך החמירו חכמים להחשב כגמר מלאכה מיד שיורד לבור. אבל במעשר, ישנם שתי שיטות חכמים ורבי עקיבא. וממה שרבא שאל לעיל מהמשנה במעשר על משנתנו, משמע שהוא סובר שאין חילוק ביניהם, ועל כרחק לשיטתו ישנם שלש שיטות לגבי גמר מלאכה ביין.

305 ליאסר בו שתיית עראי. רש"י.

למדנו במשנה שהיין שבבור אסור, והשאר מותר. אמר רב הונא, מה שהתירה המשנה, זה כל עוד שהשאיר את ה'גרגותני' שהיא כמסננת הנמצאת בין הגת לבור במקומה. אבל אם החזירה לגת נאסר היין אף מה שבגת. שואלת הגמרא, ומדוע מה שב'גרגותני' אסור, אם מצד שהיין הנמצא ב'גרגותני' מתחבר ליין האסור בבור על ידי הקילוח, יש מכאן פשיטות למחלוקת אם ניצוק נחשב לחיבור? עונה הגמרא, מדובר כפי ששנה רבי חייא 'שפחסתו צלוחיתו', וכן כאן מדובר שהבור התמלא כולו יין והגיע עד למסננת, והחיבור היה ממש למה שהיה בגרגותני ולכן נאסר.

מספרת הגמרא, שתינוק אחד שנה את מסכת עבודת כוכבים כשהיה בן שש שנים. שאלוהו, מהו לדרוך עם העובד כוכבים בגת? אמר להם, מותר לדרוך עם העובד כוכבים בגת. שאלוהו הרי הוא מנסך בידו? אמר להם שאחז ידיו ולא נגע בהם ביין. שאלוהו הרי הוא מנסך ברגל? אמר להם ניסוך ברגל אין שמו ניסוך.

מביאה הגמרא מעשה בנהרדעא, שישראל ועובד כוכבים דרכו יחד יין, ושמואל לא השתמש בזה שלש רגלים, שבהם היו מתקבצין לשמוע דרשה, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, והלכות חג בחג. ומבררת הגמרא מדוע עשה כן, אם רצה להמתין אם ימצא תנא שאוסר במקרה זה כרבי נתן, הסובר שיין נאסר בהנאה כשגוי נוגע ביין אף על פי שלא נסכו לעבודת כוכבים, שניסוך נאסר בהנאה על ידי שכשוך. והוא אוסר אף בהנאה ששנינו בברייתא, מדד עובד כוכבים יין של ישראל, בין ביד שהכניס ידו וזרועו לתוכו לשער כמה יין יש בו, בין ברגל, ימכר כיון שלא נתכוין לנסך. רבי נתן אומר, ביד אסור, ברגל מותר. שואלת הגמרא, והרי כאן מדובר שדרכו על הענבים ברגל, ובזה מתיר? אלא אומרת הגמרא ששמואל המתין אם ימצא משהו שיתיר כרבי שמעון, המתיר במגעו של עובד כוכבים שלא נתכוין לנסך יתירו אפילו בשתייה.